

4. Søla og prísir á haruhøgum

Tekstur lisin upp í útvarpssendingini “Góðan Morgun Føroyar”
Mánamorgun 28. november
Skrivað hefur Eyðfinn Magnussen, Fróðskaparsetur Føroya

Rættindini til haruskjóting í Føroyum liggur hjá teimum, ið eiga hagan. Er tað landsjørð, so er tað bóndin, er talan um ein ognarhaga, so eru tað eigararnir av haganum, sum eisini eiga rættindini til haruskjótingina.

Vanligt er, at rættindini at skjóta harur verða seld, nakað áðrenn harutíðin byrjar. Ognarhagar verða sum oftast seldir á uppboðssølu, har tann sum bjóðar hægsta prísir fær hagan. Hjá bóndunum er tað ofta øðrvísi. Tá verða rættindini ofta avtalað millum bóndan, og tann, ella teir, sum ætla at skjóta í haganum. Vanligast er, at sølan ella avtalan er fyri eitt ár í senn, men hetta kann eisini gerast fyri fleiri ár. Eisini er vanligt, at fjallmenn sleppa at skjóta hjá bóndanum, har teir ganga á fjall. Tey seinru árin er tað tó blivið meira vanligt at selja rættindini fyri ein dag í senn og til fleiri ymiskar menn. Prísurin hevur vanliga ligið um 200 til 300 kr. fyri byrsuna fyri hvønn dagin.

Prísirnir á haruhøgum kring landi eru rættuliga ymiskir. Summastaðni eru prísirnir, sum haruhagarnir hava verið seldir fyri, skrivaðir niður, so til ber at síggja, hvussu prísurin er broyttur gjøgnum tíðina. Ein av hesum hagapørtunum er “Sundshagi” í Sandavági. Í einum 75-ára tíðarskeiði, frá 1939 til 2013, er hesin haruhagin seldur fyri millum 42 kr. og 10.500 kr. Tey fyrstu árin, fram til 1962, lág prísurin um 150-200 kr, so hækkaði prísurin, og árin 1963 til 1975 varð hagin vanliga seldur fyri einar 500 kr. Eftir hetta fór prísurin upp á einar 1.000 kr. Frá 1980-2004 var prísurin uml. 4.000 kr., men hækkaði so upp til einar 7.000- 8000 kr.

Vestmanna man vera tann bygdin í Føroyum, har mest verður gingið upp í haruskjóting. Í 2014 skutu vestmenningar tilsamans 1.220 harur, sum svarar til 13% av øllum harunum, sum vóru skotnar í Føroyum tað árið.

Í Vestmanna verða haruhagarnir seldir á uppboðssølu, sum verður hildin á Rógvugarði seinasta sunnudag í oktober mánað. Soleiðis hevur tað verið síðani 1942, tá Arni á Rógvu og aðrir tóku stig til uppboðssøluna. Øll hesi árin hevur uppboðssølan verið fyriskipað av Rógvu-familjuni. Í nógv ár var tað Arni á Rógvu, sum hevði uppboðssøluna. Seinni tók sonurin, Regin á Rógvu yvir og síðani 2006 hevur dóttir Regin, Eydna á Rógvu Simonsen, selt haruhagarnar.

Øll hesi 70 árin, sum Rógvu-familjan hevur selt haruhagarnar, eru prísirnir og hvør hevur keypt hagan, skrivað í eina svarta lummabók, sum tey hava í varðveitslu. Tíanverri er bókin fyri árin 1942 til 1965 blivin burtur, men bókin fyri árin frá 1966 og frameftir verður framvegis nýtt. Eydna á Rógvu Simonsen hevur verið so beinasom at læna mær hesa bókina.

Prísirnir á haruhøgum í Vestmanna kunnu broytast nógv frá einum ári til annað. Góðar tíðir hava við sær, at kappingin millum hagarnar verður størri. Onkuntíð koma eisini avbygdarfolk til Vestmanna at bjóða, og so økist kappingin. Í 1993 vórðu hagarnir í Vestmanna seldir fyri tilsamans 29.600 kr, men í 2005 fóru teir fyri tilsamans 145.000 kr, men fór so niður aftur í 65.600 kr. í 2008. Teir mest sermerktu prísirnir vóru í 2005, tá harumenn, við einum bankastjóra úr Havn á odda, keyptu tveir haruhagar í Vestmanna fyri tilsamans 58.000 kr; Fjallið fyri 32.000 kr, og Útihagan á Bjørgum fyri 26.000 kr.

Í Fuglafirði hevur Kristin Poulsen skrivað prísirnar niður, sum haruhagarnar har í bygdini eru seldir fyri øll árin frá 1972 til 1995. Samanborið við nógva aðrastaðni í Føroyum, eru prísirnir á haruhøgum lágir í Fuglafirði. Miðalprísurin fyri hvønn haga øll hesi árin hevur ligið um 1.200 kr.

Dýrastur er Skarðhagi, sum í miðal hesi árinu hevur verið seldur fyri 2.400 kr. Næstdýrastur er Gjógvaráhagi og triðdýrastur er Fjalshagi, sum í miðal hevur verið seldur fyri 1.800 kr hesi 24 árinu, sum Kristin Poulsen hevur skriva prísinar niður.

Kristin Poulsen hevur verið so beinasamur at geva mær hesi tølini. Tá eg hevði fingið tølini frá Kristini, og sat við telduna og skrivaði tey inn í eitt rokniark, vísti tað seg, at prísurin fyri "Gjógvaráhaga" tað eina árið var nógv ferðir hægri enn vanligt. Vanliga varð hesin hagin seldur fyri einar 2-3.000 kr, men bráðliga tað eina árið var prísurin heilar 9.200 kr. Eg helt fyrst, at hetta mundi vera ein skrivifeilur, og ringdi tí til Kristin at spyrja. Men nei, hetta var ikki ein skrivifeilur, segði Kristin, hatta var prísurin, sum "Gjógvaráhagi" varð seldur fyri tað árið. Tá er so spurdi hann, hví so var, svaraði Kristin, *"at tað árið vórðu hagarnir seldir eitt leygarkvøld"*.

Hetta segði jú alt. Ikki er altíð neyðugt við einara langari frágreiðing fyri at vita, hvussu tingini hanga saman.